

Русин-Мусій Ірина Петрівна
*Головний спеціаліст відділу з питань перерахунків №6 управління
застосування пенсійного законодавства Головного управління
Пенсійного фонду України в Тернопільській області*

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Пенсійні системи європейських країн мають певні відмінності, однак основні елементи в них подібні. Переважно всі європейські країни мають трирівневу систему пенсійного забезпечення: перший рівень завжди обов'язковий, другий – добровільно-обов'язковий залежно від особливостей законодавства кожної конкретної держави, третій рівень – добровільний.

Загальною рисою реформування пенсійних систем у цих країнах є суттєві масштаби та глибина здійснення пенсійного реструктурування. Майже половина цих країн скоротили свої національні пенсійні програми і замінили їх індивідуальними рахунками, які регулюються ринковими механізмами. Відбувся процес послаблення першої складової пенсійної системи за посилення її другої складової і активного розвитку добровільного страхування. Загальною була і зміна психології працівників, які усвідомлювали необхідність відраховувати внески з початку трудової діяльності [1; 3].

У європейській практиці пенсійного забезпечення прийнято розглядати кілька основних моделей пенсійної системи: централізована та кумулятивна. Всі вони побудовані на основі розподільчого чи накопичувального принципів, мають специфічні особливості, які враховуються при розробці національних моделей пенсійного страхування.

Централізована модель становить собою таку систему організації, в якій домінує загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Така модель використовується в Україні, Росії, Великобританії, Італії і скандинавських державах. Кумулятивна модель змішана: державне та колективне соціальне

страхування мають приблизно однакове значення. Ця модель використовується у Франції, Швейцарії та Німеччині [5].

В європейських країнах домінантним критерієм поділу моделей пенсійного забезпечення є рівень розвитку економіки. Солідарна, накопичувальна та змішана стратегії розвитку пенсійного забезпечення представлені такими моделями, як радянська, російська, польська, німецька та казахська.

Відзначимо, що Україна теж запозичила у європейських країн трирівневу систему пенсійного забезпечення. Зокрема, ще у 2003 році було прийнято закон «Про недержавне пенсійне забезпечення», проте трирівнева система пенсійного забезпечення і досі не сформована, а це зумовлює значне навантаження на Пенсійний фонд України, якому не вистачає коштів для виплати пенсій, а дефіцит його бюджету постійно збільшується [2].

За висновками А. Симоненко та Е. Лібанової, сума дотацій Пенсійному фонду щорічно збільшується, віддаляючи можливість завершення пенсійної реформи. Насправді, щоб Пенсійний фонд України став нормально функціонувати, потрібно забезпечити незменшення його видатків. Зробити це практично неможливо, зважаючи на нинішнє співвідношення пенсіонерів і платників страхових внесків. Треба збільшувати доходи. І для цього у нас є тільки два способи: перший – забезпечити детінізацію економіки й зарплат; другий – збільшити кількість робочих місць, щоб змінити співвідношення тих, хто працює і тих, що не працює [5].

Для зменшення дефіциту бюджету Пенсійного фонду та для збалансування солідарної системи у 2011 р. було прийнято Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» [4]. Цим законом було впроваджено три головні реформаторські заходи – підвищення пенсійного віку для жінок та чоловіків, підвищення тривалості нормативного страхового стажу та перехід до трирічної зарплатної бази нарахування пенсій.

Отже, ми прийшли до висновку, що європейський досвід дозволяє використати чимало корисних підходів. Однак механічне запозичення окремих

моделей та механізмів соціального захисту населення та пенсійного забезпечення, що мали позитивні результати в інших країнах, без урахування конкретних соціально-економічних, політичних, соціально-психологічних та інших особливостей та умов нашої країни неможливе. Державна політика має бути максимально виваженою, щоб непродуманими, швидкими рішеннями не викликати розчарування суспільства в здійснюваних реформах. Все це дає поштовх надалі проводити дослідження, для винайдення оптимальних, результативних рішень, які б суттєво покращили соціальний захист громадян нашої держави.

Список використаних джерел:

1. Драбик О. М. Розвиток пенсійного забезпечення і соціального захисту населення України на основі використання світового досвіду. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. Вип.14. С.109-112.

2. Коваль О. Пенсійне забезпечення за кордоном – запозичуємо досвід? : Центр громадської адвокатури. URL : http://www.cga.in.ua/print.php?itemid=1073&portal_pic=pens.jpg

3. Линдюк О. А. Шляхи удосконалення механізмів державного регулювання фінансового забезпечення пенсійної системи України. URL : <http://academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Lyndiuk.pdf>

4. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 р. № 3668-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3668-17>

5. Симоненко А., Лібанова Е. Потрібно стимулювати економію. *Дзеркало тижня*. № 10 (206), 21-27 березня 2015 року.

6. Чернявська О. В. Горбунова О. А. Класифікація національних моделей пенсійного забезпечення : зарубіжний досвід та вітчизняна практика. *Економіка та держава*. 2013, № 2. С. 38-44.